17 de Setembre de 1982

10.16

El decret sobre l'ús del català i el castellà a les escoles.

SALVAR LA CARA I NO RESOLDRE RES.

Jordi Solé Tura

El dia 11 d'agost, en ple estiu i un mes abans del començament del nou curs, el Consell Executiu de la Generalitat va publicar el decret 270/1982 de 5 d'agost sobre la "normalització de l'ús" del català i el castellà al sistema d'ensenyament.

Alguns diaris van fer elogis encesos del decret, altres es van limitar a comentar-lo i els portaveus del Consell Executiu i de Convergència i Unió, que pel cas és el mateix, van proclamar les grans virtuts de la nova disposició, com si fos ja la solució definitiva d'aquest gran problema. Algun comentarista va arribar, fins i tot, a contraposar l'eficàcia del Consell Executiu a la ineficàcia del Parlament de Catalunya, potser sense adonar-se que queia en l'argument típic de l'ultradreta enemiga del parlamentarisme.

Ha passat un mes i s'ha parlat poc del decret. Alguns no han dit res potser per una mala entesa prudència, altres evidentment perquè hi estan molt d'acord. El mateix Consell Executiu no en parla gaire perquè el seu propòsit era, sobretot, salvar la cara.

~~Però jo crec que el silenci és degut, sobretot a què el decret ~~ ~~salvada la cara per part del Consell Executiu, el decret~~

Però jo crec que en aquesta qüestió no hi ha prudències que valguin. I cal dir ben clar i ben net que el Decret sobre la normalització de l'ús del català i del castellà a les escoles no és per la forma la disposició que calia i pel contingut una ~~estentòria burda i una gravíssima errada~~, que pot tenir efectes nefastos per a la solució del problema.

Sé perfectament que aquest és un tema difícil i que cal abordar-lo amb prudència. Però la prudència no exclou l'energia i la claredat. Quan varem redactar la Constitució i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya -- i em reconeixereu que en puc dir alguna cosa, pel paper que hi vaig tenir com a representant del PSUC -- varem cercar i trobar una fórmula equilibrada, que deixava oberta la solució del problema però que presuposava l'exigència d'un ampli acord entre totes les forces polítiques i socials de Catalunya, sinó voliem provocar enfrontaments i divisions perillosíssims.

Si alguna qüestió havia de ser resolta al Parlament de Catalunya i amb el consens més ampli possible era precisament aquesta. Doncs bé, el Parlament de Catalunya ha estat treballant durant dos anys en l'elaboració d'una llei sobre la normalització lingüística a

Catalunya i no ha aconseguit aprovar-la perquè Convergència i Unió ha posat tots els obstacles que ha pogut i ha forçat finalment la pràctica retirada del projecte en quedar-se en minoria davant els criteris conjunts del P.S.C., del P.S.U.C. i d'Esquerra Republicana precisament sobre el tema de l'ensenyament.

I ara, Convergència i Unió, minoritària al Parlament en aquesta qüestió utilitza un govern també de minoria per imposar per Decret allò que no va poder imposar al Parlament.

Ens queixem, amb raó, de que la L.O.A.P.A. retalla les facultats legislatives del Parlament de Catalunya. Però hi ha una altra manera de retallar aquestes facultats, que és la d'ignorar sistemàticament el Parlament, no enviar-li projectes importants i retirar els projectes en discussió quan Convergència es troba en minoria. Resulta, doncs, que per una banda protestem contra la LOAPA, però per l'altra l'actitud del Consell Executiu de la Generalitat respecte al Parlament de Catalunya produeix els mateixos efectes que la LOAPA. Per això el decret sobre la normalització de l'ús del català i del castellà a les escoles no és un decret de la Generalitat com a representant del poble de Catalunya sinó un decret de Convergència i Unió mitjançant la instrumentalització del Consell Executiu, govern de minoria. Qui en surt vexat i ignorat és el Parlament, representant del poble de Catalunya.

Crec que això s'ha de dir, no sols per qüestions de forma, sinó perquè amb el prestigi o el desprestigi del Parlament ens juguem el futur mateix de la nostra autonomia.

Però és que, a més de tot això, el Decret no aporta cap solució real al problema i deixa en l'aire les qüestions més importants.

En primer lloc, el decret no estableix cap criteri objectiu ni cap metodologia científica sobre el tractament de la llengua en els primers nivells educatius, tenint en compte les característiques dels infants. Convergència i Unió no assumeix cap responsabilitat i deixa aquest aspecte del problema, tan decisiu, en mans de cada centre escolar. I com que no assumeix cap responsabilitat, no té cap obligació de posar els mitjans i les condicions necessàries a les escoles per tal d'assegurar l'adequació del professorats als diversos centres. Això vol dir, en definitiva, que les coses continuaran com ara i en un sistema com el nostre, pràcticament castellanitzat, l'espontaneïtat vol dir continuïtat pura i simple.

~~Naturalment, algú dirà que això és respectar la voluntat dels~~

~~Consells de Direcció i que el que jo dic és dirigisme, etc. És el típic argument tauja i pocasolta que disfressa amb principis la incapacitat o l'interés partidista més trobat.~~

Tots sabem que els Consells de Direcció, segons establix ~~per culpa~~ de la Llei Orgànica de Centres Escolars, aprovada amb el vot de C.i.U. no tenen funcions en l'elaboració dels programes pedagògics i acadèmics. Com poden assumir, doncs, l'establiment de criteris socio-pedagògico-lingüístics en l'actual marc legal, quan el Parlament de Catalunya no ha pogut dir res sobre això ?

La mateixa Llei Orgància de Centres Escolars converteix els Consells de Direcció en organismes de participació, d'assesorament i de control, amb mínimes capacitats de decisió. Això ho va votar C.i.U. i ara la mteixa C.i.U. els dóna una responsabilitat de decisió que no poden assumir perquè la llei els ho va negar.

Però hi ha més. Deixar la decisió als Consells de Direcció, quan aquests no disposen de criteris bàsics ni de mitjans és introduir en aquests organismes una gran conflictivitat que els pot fer inoperants o fins i tot els pot destruir.

Els Consells de Direcció, segons el Decret 378/1981 del 8 d'octubre del Departament d'Ensenyament són òrgans representatius que es renoven cada any. Això vol dir que cada any el Consell de Direcció podrà establir criteris diferents en el tractament de la llengua al centre respectiu i que la renovació mateixa serà una batalla que tindrà com a objectiu, precisament, la qüestió lingüística. Es fàcil imaginar el desgavell i el desori que això pot provocar, amb canvis anuals de la política lingüística, en funció de la majoria canviant a cada Consell de Direcció. Cal dir, amés de tot això, que el problema només es presenta amb aquestes característiques als centres públics. És potser això el que es pretén? ~~Guerra de C.i.U.~~ Desgavell als centres públics, en contrast amb els privats ?

Un altre aspecte fonamental del Decret és l'establiment dintre el sistema d'ensenyament públic de centres diferenciats segons la llengua . Hi haurà escoles on el català només serà ensenyat com una llengua estrangera (obligació de tres hores setmanals) i en les quals serà, per tant, impossible que els infants puguin expressar-se normalment i correctament en català en acabar els estudis bàsics, tal com preveia el projecte de llei que Convergència i Unió va bloquejar al Parlament.

L'article tercer del decret preveu l'existència de dos tipus d'escola a Catalunya: la catalana i la castellana. El caràcter de l'una o de l'altra es decidirà, segons el decret, tenint en compte ".. l'opció dels pares, la situació socio-lingüística i els mitjans disponibles".

Aquest és ,sens dubte, un dels aspectes més perillosos del decret perquè consagra un principi de divisió lingüística dins la nostra societat i fa de l'escola un instrument d'aquesta divisió.

Però, a més,queden sense resoldre problemes de fons.Què vol dir l'"opció dels pares" ? De quins pares? De la majoria ? Sobre quin percentatge ? I què passarà amb els pares que quedin en minoria ? Tindran assegurat un altre lloc escolar al mateix barri o a la mateixa localitat ? Hauran de desplaçar els fills ? I si és així, no significa la consolidació definitiva de dos tipus de centres en funció de la llengua ?

I què vol dir "la situació socio-lingüística". Es evident que tot plantejament de la qüestió de la llengua l'ha de tenir en compte com a element principal. Però la qüestió es pot enfocar de dues maneres: partir de la situació socio-lingüística per superar-ne els límits i condicionaments i avançar cap al ple domini de les dues llengües o fer servir aquesta situació com a dada fixa per tal de mantenir les zones d'immigració com a nuclis tancats. Es que, per exemple, l'aprenentatge dels nens de zones de parla castellan predominant es farà sempre en castellà?

Quan es va discutir la LOAPA al Congrés dels Diputats una dels punts controvertits va ser, per exemple, el de l'article 32, 2, a) que, en parlar de la provisió de vacants dels funcionaris de les Comunitats Autònomes es diu: "En la provisió d'aquestes vacants, a les Comunitats Autònomes on existeixi, a més de la llengua oficial de l'Estat, una altra llengua oficial, l'Administració de l'Estat haurà de tenir en compte aquest fet, en funció de la implantació real d'aquella". Si l'Administració central només ho haurà de tenir en compteen funció de la implantació real de la llengua i si és un fet que aquesta implantació real s'ha produit entre altres factors per la discriminació soferta pel català sota el franquisme, això significa deixar una porta oberta perquè la cooficialitat proclamada als

textos legals sigui ignorada en la pràctica per una decisió administrativa: el govern central tindrà o no tindrà en compte la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma segons el que ella mateixa entengui per implantació real. I d'aquesta manera,pot seguir la situació tal com estava.

Torno, doncs, al que deia abans: ens queixem molt [illegible] de la LOAPA, però el Consell Executiu de la Generalitat pren disposicións que en la pràctica poden tenir els mateixos efectes. Aquest és un exemple ben concret.

Finalment, quan es parla dels "mitjans disponibles" queda en la més pura abstracció la qüestió principal: qui posa els mitjans de personal i de material als centres públics ? Per què el decret no atribueix a la Generalitat els deures que li pertoquen com a responsable de l'ensenyament a Catalunya ?

El decret del 5 d'agost -- que ja no parla,com ho feia el de 8 d'agost de 1980, de la preeminència del Parlament en la regulació d'aquestes matèries fonamentals -- és, doncs, una disposició que no crea cap de les condicions necessàries per a resoldre el gran problema de la normalització de l'ús del català i del castellà a les escoles de Catalunya. I en la mesura que no crea cap d'aquestes condicions indispensables, contribueix a que les coses quedin com estaven, que es una manera d'anar endarrera.

Sé perfectament que la qüestió no és fàcil, però em sembla suïcida abordar-la amb criteris minoritaris i partidistes. [illegible]

Cal, en tot cas, que el Parlament pugui donar criteris bàsics clarsi constructius. Que sobre aquesta base, el Consell Executiu asseguri les condicions personals i materials en el procés de normalització lingüística a les escoles, entre les quals cap posar especial atenció en el reciclatge dels mestres. I, finalment, cal crear les condicions perquè les diverses organitzacions socials vinculades al tema de l'ensenyament tinguin els mitjans i les possibilitats de contribuir de veritat a resoldre el problema. Si en comptes d'això, posem per davant, com s'ha fet en aquest cas, els interessos i l'òptica d'un partit que no representa la majoria de la població els resultats poden ser totalment negatius. I això és el pitjor que ens podria passar en una qüestió com aquesta.